

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1971 чыл
ЯНВАРЬ
23
СУББОТА
№ 19 (8479)

Өртөө 2 көп

РОССИЯНЫҢ КӨДЭЭ ИШЧИЛЕРИНИҢ
СОЛУГАЛАРЫ

Январь 21-де РСФСР-ниң Көдээ ажил-агый министрство-
зуун коллегиясынын калбак хуралы ачылган доосла. Кол-
легиянын хуралында автономну республикаларынын, край-
ларынын болгаш областтарын харысалгалы ажалдакчыла-
ры, көдээ ажил-агыйны тускай эртемнелери, эртем-шья
чилериниң удуртукчулары киришкен.

Будуруга куралыларын ажалгаар, бо чыгын мал, чер
ажылынын продуктуларын бөлөткөзүлгөн плавларын дол-
дур болгаш ажил күсөдир дөш Россияны көдээ ажил-
ишчилериниң демисел баштаарыча, СЭКП-ниң XXIV
съездиниң төлөттиг уткуур дөш бүтү удустан социалист
чарынын калбартырыча районнарын, областтарын, край-
ларынын, автономну республикаларын көдээ ажил-агый
органнарын ажалдакчыларын коллегия кыйгыраа.

(СЭТА).

УШКУ АЙ ХҮНҮНҮН ПРОГРАММАЗЫ КУУСЕТТИНГЕН

СЭТА-НЫҢ ДЫННАДЫ

Автоматтың совет «Луноход-1» аппарат үшкү ай хүнүнүн
программанын талам-биле кылдыр ажалы бүрүтү күсөт-
кен.

Боду чорур аппаратты 1971 чылдын ноябрь 17-де Айга
чедирген автоматтың «Луна-17» станцияны көпү алган
чери — баш бурунгаар доосалттыг айл-агыйларын
Луноход-1 кирири ол үшүн кол сорулгаларын бирээни
болгаш.

Кылган ол шөлөдө навигация системанын ажал чок
ажылдарын болгаш ажалдакчыларын, Луноход-1
навигация кылдырышын, йрактан башкылар чолалыла-
рынын аргаларын база кынаар сорулгалы.

Боду чорур аппарат хондуртукуну кылган улашкыча чаа
улашкышын орук-биле чокупалат келген. Оон шим-
челериниң шимти улашкышын сорулгаларын талам
чоруткан. Айга Луноходтун аар-саар улашкышын оон
шимчел навигация приборларын ачк-дузала-биле
чигелер берип келген болгаш Чер бле Хүнүн уун барым-
лаалан турган, үс-үсө тодаргайлап берип турган. Авто-
маттың аппараты санала-биле баш бурунгаар айтын кил
чегинге болгаш доосалттыг үс-үсө чедирерин ол хан-
дырган.

Боду чорур аппарат үшкү ай хүнүнүн дургузула 1938
метрин эртен. Чашкыштар далайың дөшкөргө Луно-
ходтун ийкейлиг ажалдакчыларын дургузула эртен
орунун шимти улашкыч 3635 метр болган.

Эртем программаның баураа ай кырышын чаа-чаа де-
вис-көргөри шимчилеттинген. Луноходта тургускан фото-теле-
визия аппаратура-ны стереоскопийн микроскопий тодар-
гайлап көргөскөн, дөшкө девис-көргөри тирттырган чур-
тарын азыр арганы берген. Ол барымлаалар ай кырышын
топология болгаш геология-морфология шимчилеттеринге
ажылдакчыларын.

Шимчелериниң эртен орунуга ай хондуртукун чыгаар
бүткел бойду шимчелерин хондур болгаш оон сооткан
херек хондур реттен дөшкөргө дузала-биле хондур ажал-
дарын кылган. Херек хондур дөшкөргө тускай санакчы
Хүнүн болгаш галактиканын космос херектериниң күш-
түнү база хондурган.

Луноходтун радиометр детекторларын космос херектериниң
кечегиттериниң шимчелерин дөшкөргө бөрип үргүчү-
лөс. Январь 19-та болган 20-де он-он катан оон күш-
түнү шимчелерин шимчелериниң күш-түнү дөшкөргө
оон ачылган, үшкү ай хүнүн херектер келериниң шим-
челерин тап-биле болган.

Үшкү ай хүнүн дөшкөргө телескопуну дузала-биле
космос реттен херектерин хондур үргүчүлөс. Айга
галактика дөшкөргө, оон чогуула-даа улашкыштар-
де оон ажалың үшүн ачостогун шимчелерин. Уш улашкыча
херек шимчелериниң кил-даа катан улашкыча дөшкөргө
шимчелерин.

Январь 20-де эртерген харылажылга боду чорур
аппаратты ай дөшкөргө хондур ажалды ботталдырган.
Луноходту шимчелериниң чигелериниң тургузула таар-
ыштар тургускан. Луноходта тургускан системалар чогу-
н кыла ажалдан турар. Приборлар турар ооролдун чымы 18
градус, бадылгыны — колалжыгышкы мончу сууну 733
миллиметр бедире хире.

Январь 21-де февраль 7-ге чедир Луноход шимчелер. Ол
үсө Луноходтун системаларын бадылгынын далайында
оон телескопий мөдделерин хондур алдырган.

Автоматтың «Луноход-1» аппаратын эртем-техниктиг пе-
неделериниң болгаш чорукчурун хынаарын ийн ай про-
грамманы күсөттигген.

Айга космос шөлөдөш үргүчүлөс.

КОЛХОЗТАРНЫҢ ОТЧЁТ-СОГҮЛДАЛЫГ ХУРАЛДАРЫ

Соски беш чылдың сөөлү чымы — 1970 жылдың чыл
түннүс. Ол беш чыл колхозу таралыштарга оза болган.
1969 чылдың ноябрь айда колхозчуларын III Бүгү-ашкел
съездин болуп эркен, колхозу будуругазын улам ийди
хождуриниң орустарын төлөвлөсөн. Колхозтарын чаа
чиге Уставын хүзөө алган. Көдээ ажил-агыйн хождур-
иниң темпелерин дүгөдөдиринче, коммунист тургузуш-
кунга колхозу таралыштарын ийкейлиг бедирлеринче,
ооларын материалды болгаш културалыг херекелдерин
улам-на долдуу-биле хондурарынче улашкан партиянын
сорулгазын ук Уставта тодараттыган. Дык хой чугула ай-
тырыштарын шимчелеринче колхозтарын тускайлап чо-
руун калбарткан, демократияны быжылаарын, колхозу
массалар боттарынын эгескеч чорун улам-на долдуу-биле
илердериниң таарымчалыг байдалдарын тургузган.

В. И. Ленинниң турттугун хондурган боду чык бол-
ган оонга адал болдурган коммунист чарыкча кириш-
кан, партиянын XXIII съездинин, СЭКП ТК-нын Пле-
нумарын шимчелерин күсөттишкан, бистин рес-
публиканың колхозтары агаар-бойдушун таарымча чок байдал-
дары турга-даа, боттарынын хүлээлелерин колдуудуна күс-
сеткен. 1970 чылдың түннелерин болгаш 1971 чылдын плав-
нарын колхозтарын отчёттуг база отчёт-согүлдалыг ху-
ралдарына чыгаалышкы коор.

Колхозчуларын шимти хурамы — улаш, харысалгалы
үсө, ажил-агыйн коллективниң удуртукун дөшкөргө
ук хурамы улаш ажил-агыйн боду, алаа колхозу бү-
рүз киришкен турар кылдыр, шимти хурамы шак ийчаар
белетке эртерген кошту чугула. Хурамы коор-биле, то-
лөвлөсөн айтырыштарын оон ийкейлиг чыгаалжыры-биле,
алаа баш удур белеткерин болгаш чылдың түннелер-
иниң баш будуругазы-саа-хоо плавны бригадаларын
болгаш өскө-даа будуругазы улашкыштарын хура-
ларга башкы чыгаалжы коор эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин-биле болгаш
ажыл-агыйн перектешканын-биле колхозчуларын ко-
ш, тодаргай кылдыр тапшырар дөш, хурадалары эртер-
ген. Култура бажыларын, клубтарга диаграммаларын,
таблицаларын кылган, аскан турар күсөткен.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

ШАҢНАЛГА БЕЖЕН СЕСТИ АЛГАН

«Беженин мурнуна —
хундукка» деп удушту үде-
гер чыгаалы бар. Кежэ киж-
и шимчел-ла чок мактар ий-
кажыт. «Кызыл таралыш»
колхозун Дөрбекте хойжуу
Василий Селин-оол хой ка-
дарына он чыл ашкан. Ол
бөдүнүн далай хондурарын
канды-даа калыг-дошкун чы-
ларга бешин хондурар чокка
менди кыл ажырып, чык-чө
хурагаларын колхозуна эс-
түрч берген.

Оон чык сөөлү ийн чы-
ла көргүзүлгөн кылдыр. 1969
чылда төрүүр 100 хойга
ооаштыр 103 хурагалын,
бир хойдан 3,1 кг дүктү, а
1970 чылда 100 хойдан 119
хурагалын, хойдан-аа 3,2 кг
дүктү алган. Ийчанга ол бө-
дүнүн колхозунга бедик түн-
нелди болган. Хойжун ас
сөткөлдү, кымыз кун-ажы-
лын колхоз баштар чери үн-
дөп көргөн. Оон ийн чыла
кадай. 58 хураган-биле ша-
наал. Ол дөргө кодан чыгыш
хой-дур.

Василий Селин-оол ам ула-
на сорул хиреп, төрүүр 100
хойга ооаштыр 103 хурагалын,
хойдан-аа 3,4 кг дүктү
алдыры хондурган ажил-
дурар.

Н. ЛАНПА.

ЧАҢГЫС КОДАНДАН- БЕШ КОДАН

«Зягес» совхозун мурнакчы хойжуу Оюн Бавун-оол мал
надырып эгезиле 23 чыл болган. Оон кадарбаан-на малы
чок: тегины, чыгынын, инетин, өшкүнү-даа малдан келген.
Оон шимчел чык хой кадарына 19 чыл болган. Бо хире
улаш станык кадары малды калчаар ажаар-тошкун, азы-
лар чегеринин билбес арга чок. Оон ажилга бедик көргүзү-
лүг болуп турарын чымын чыда.

Оюн Бавун-оол сөки беш чылдың эгезинде — 1966 чылда
совхозтан бир кодан 700 баш хойну кадары-биле хүлээп
алган. Ол хойларын ам-даа кадарышкан. Оон ол кодан хон-
беш чыл дургузуна 4600 баш чедир өскөн! Ол бөдүнүн сов-
хозуна 3800 хире хурагалын менди доруктуруп, чыл бүрү-
де бир кодан хойну үзүп берип турган. Ийчанга чыгыш
кодан хой беш кодан кылдыр өскөн-дир. Мурнакчы хойжу
ол-ла чылдарын дургузуна 14 тонна хире дүктү мурнып
дужааган.

В. МОНГУШ.

ТИЛЕКЧИ ШАҢНАТКАН

Хандагайтын тулук-сеп-
теге улашту эртен көбө-
йөйлүг чылда эйн түннелди
ажылда, плавны ооашты-
нык дика ажил күсөткен.

Кун-ажылдын будуругазы
лүп 7 хуу оостурен. 3 чогу-
дыч савады шимчелди ал-
гандың 3 муң ажил ажал-
дың камалгазын алган.

СЭКП бөрү райкомунун бо-
роу болгаш райкомунун ту-
лук-септеге улашту район
бодуругазы арамды со-
циалист чарыктын тилек-
чи деп санаа, шимчел
Кызыл туку алаа тавыска.

К. АЛЕКСЕЕВ.

Бөгүн партияның XX хоорай конференциязы ажиттынар

БУРУНГААРЛААКЧЫНЫҢ ЧЫЛДАРЫ

Бүгү партиянын, бүгү улус-
тун ажилдарына тогура
улаш болупкун — СЭКП-ниң
XXIV съездин хүн келген ту-
рум хулаа чогулган кел чо-
руур. Ийчаарга алаа белет-
кедир бир эң чугула үс-ча-
дамы болла партиянын ажал-
да болуп эртерген отчёт-
согүлдалыг хурадал болгаш
районнарын партия конфе-
ренциялары болур. Олар
ажыл-агыйн чорудулазын
удуртулган, партияны ор-
ганизация болгаш политика
ажылды байдалын хондур
аналитик, чегистерин ий-
дөш, оон сооткан сорулга-
ларын тодаратканыр. Ий-
чаарга бөгү Кызыл хоорай-
ның XX партия конференция-
зы эгезер. Алаа баш-ла ол бү-
түнү хулаада баулуп пар-
тияны чыгаалар болур.

Бистин улаш баптычылды
болгаш башкысы В. И. Ле-
нинниң «Бүгүчүлүк хондур-
херек, бурунгаар коор херек,
ажыл-агый болгаш култура
тургузулукчулук, практик
дуржулганын партияны
бүтү кескинувериниң шимти

ажыл-агый-биле, ийди кү-
шүннүшкүш-биле бодом-
чалыг болгаш кичээлге
сайырады ажалдакчы, съез-
дин эркен херек — деп, ай-
тылгышын ажил-херек
удуртула болдур турар
бис.

Коммунисттерниң будуругазы
мурнакчы ролю оларын
партияны шимчел чоруду-
лун, медресиниң, организаци-
ны күжүдөн улаш-биле ха-
маары. Оон уламынча
хоорайда хой-хөй коллектив-
тер бедик будуругазы көрү-
лүш чедир алган. Олар-
ны камдыгыш тургузган.

В. И. Ленинниң турттугун
хондурган боду чык бол-
ган оонга адал болдурган ко-
мунист чарыкча кириш-
кан, партиянын XXIII съез-
динин, СЭКП ТК-нын Пле-
нумарын шимчелерин күсөт-
тишкан, бистин рес-
публиканың колхозтары агаар-
бойдушун таарымча чок байдал-
дары турга-даа, боттарынын хүлээ-
лелерин колдуудуна күс-
сеткен. 1970 чылдың түннелерин
болгаш 1971 чылдын плав-
нарын колхозтарын отчёттуг
база отчёт-согүлдалыг ху-
ралдарына чыгаалышкы коор.

Колхозчуларын шимти хурамы — улаш, харысалгалы
үсө, ажил-агыйн коллективниң удуртукун дөшкөргө
ук хурамы улаш ажил-агыйн боду, алаа колхозу бү-
рүз киришкен турар кылдыр, шимти хурамы шак ийчаар
белетке эртерген кошту чугула. Хурамы коор-биле, то-
лөвлөсөн айтырыштарын оон ийкейлиг чыгаалжыры-биле,
алаа баш удур белеткерин болгаш чылдың түннелер-
иниң баш будуругазы-саа-хоо плавны бригадаларын
болгаш өскө-даа будуругазы улашкыштарын хура-
ларга башкы чыгаалжы коор эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин-биле болгаш
ажыл-агыйн перектешканын-биле колхозчуларын ко-
ш, тодаргай кылдыр тапшырар дөш, хурадалары эртер-
ген. Култура бажыларын, клубтарга диаграммаларын,
таблицаларын кылган, аскан турар күсөткен.

Ажил-агыйн-саа-хоо ажил-чорудулазын түннелерин
чыгаалжы коор, орулгаларын хурамынче, алаа чык
хурамынче фондурлар хондур шимчилеттинген кыл-
дыры, чылдың болгаш херекелди дүшүрерин сагын-
дыры, капитал салышкыштарын эртерген шимчелерин
дөшкөргө оон кичээлге салыры эркен чугула. Ажил-
агыйн-саа-хоо байдалын ханым-биле болгаш бүтү тала-
мын ажалгаар, экономикаын улам ийди дөшкөргө, шим-
челерин ажил-агыйн быжылаарынча база хождуриниң
таарымчалыг эркен чугула хондурарын алдыр херек.

Бүгү партиянын, бүгү улус-
тун ажилдарына тогура
улаш болупкун — СЭКП-ниң
XXIV съездин хүн келген ту-
рум хулаа чогулган кел чо-
руур. Ийчаарга алаа белет-
кедир бир эң чугула үс-ча-
дамы болла партиянын ажал-
да болуп эртерген отчёт-
согүлдалыг хурадал болгаш
районнарын партия конфе-
ренциялары болур. Олар
ажыл-агыйн чорудулазын
удуртулган, партияны ор-
ганизация болгаш политика
ажылды байдалын хондур
аналитик, чегистерин ий-
дөш, оон сооткан сорулга-
ларын тодаратканыр. Ий-
чаарга бөгү Кызыл хоорай-
ның XX партия конференция-
зы эгезер. Алаа баш-ла ол бү-
түнү хулаада баулуп пар-
тияны чыгаалар болур.

Бистин улаш баптычылды
болгаш башкысы В. И. Ле-
нинниң «Бүгүчүлүк хондур-
херек, бурунгаар коор херек,
ажыл-агый болгаш култура
тургузулукчулук, практик
дуржулганын партияны
бүтү кескинувериниң шимти

ажыл-агый-биле, ийди кү-
шүннүшкүш-биле бодом-
чалыг болгаш кичээлге
сайырады ажалдакчы, съез-
дин эркен херек — деп, ай-
тылгышын ажил-херек
удуртула болдур турар
бис.

Коммунисттерниң будуругазы
мурнакчы ролю оларын
партияны шимчел чоруду-
лун, медресиниң, организаци-
ны күжүдөн улаш-биле ха-
маары. Оон уламынча
хоорайда хой-хөй коллектив-
тер бедик будуругазы көрү-
лүш чедир алган. Олар-
ны камдыгыш тургузган.

В. И. Ленинниң турттугун
хондурган боду чык бол-
ган оонга адал болдурган ко-
мунист чарыкча кириш-
кан, партиянын XXIII съез-
динин, СЭКП ТК-нын Пле-
нумарын шимчелерин күсөт-
тишкан, бистин рес-
публиканың колхозтары агаар-
бойдушун таарымча чок байдал-
дары турга-даа, боттарынын хүлээ-
лелерин колдуудуна күс-
сеткен. 1970 чылдың түннелерин
болгаш 1971 чылдын плав-
нарын колхозтарын отчёттуг
база отчёт-согүлдалыг ху-
ралдарына чыгаалышкы ко

ЛИГА

КАЖАРЛАВЫШААН

«Бөрү чыл санында түзээр, ыччалда-даа аажымын черде салбас». Ады-сымы бузартаан «еврейлерин камгалаар лиганы» дугайын чуугаалар турган. Бо мерген үлгөр домакы сатылдырбайн барып болбас. АКШ-та совет албан черлеринге болган совет кижилерге удуз корум-чурум чок чоруктары, халдаашкыныларын орнанаастарын чыл аажык үедө чорудуп турар. Чоокта чаа бо диганын баштыччы Раввин М. Кахане болуптур дүржөк илетеринин кара турарында аажык аажылаашкыныларын «тур па» өкөсөдир дэшин бугдеге чараалар. Чүү болганмы?

Ийн хире чыл мурпунда тургустунган «еврейлерин камгалаар лига» — реалсыздыг расисини организация баштайгы үедө негрлерге удуз, а оон дараазында Израильдин АКШ-та бир азым шог күжү болу берген. Лиганын баштыччы М. Кахане Израильде «Херут» партиянын барымын үзөдиг кезини организастап турар «Бетор» дээр сионисчи организацияда идея кейинг ажил-чорудулуга «мерген» эгелзэн. Оон соонда удаадаа Каханени израиль расизмга элпип алган болган АКШ-тын толзаскерлер палатанын анык америкачы ажил-чорудулуга итеп кынаар талаа-биле комиссияга идеякелг ажил-чорудулуга оон-биле хары ула кылып турган. Хо-мелденген, хозаиеткен сионискини, нугу-дектин, чо-мелденген, хозаиеткен арий-нугу, оуу-дугуу-нугу, АКШ-ка Кахане Вьетнамда агрессияны калчаалыг талаакчылар бооп турар-биле чаа сугар-жаан. «Ижик эргелерин» дугайын мят чокка чучурубушаан, израиль эжекечилерин дүржөк чок-бү-биле эже-леп алган араб демекездер-де оларнын кеминг үлгедиг-лерин-даа чаа Мунуу-Чоон Азияда америк агрессорларын үлгедиг турар массалык олуручук чоруктары-да Раввин Кахане шымактыларын бар-ла шаа-биле орадакып турар.

АКШ-тың эрге-чатыргалары хой-ниинтинг мыймыкылы-биле «лиганын» демекезден баштыччызын аргажоктуг кырыдан кезидир ужура ча-гык эвес удаа таварып кел-ген. Ынчалза-даа Кахане то-маарбайн турар. Хамык ужу-ругдеки үлгедиглерин болган хулуган халдаашкы-нарын организацияны кенин үлгедигин кылган че-ринге шуут туудуп алган та-варыптада бенин америк по-литика ову чүге «эвилек» бу-биле көрүп турарында эес, харын ову чоруп-биле ол-за дорал хостат турарында. Кахане кеземге хомексен бо-дун бүрүн хостат мен деп бо-лоп чорур, чүге дээрге «бе-ти-де» көрдү, калдыг-да тава-рылга» болганда, Тель-Авивте хоргалдым кезеде бар дээр-ани ол билр.

«Еврейлерин камгалаар ли-га» америк организация кы-дыр болуу адалдыгын тура-дык шындаа Израильдин АКШ-та «бешик» монополия» болурундаан эске чүт-даа эес. Кажан лиганын баштыгына удуз америк судун ааймын дигезип келген үезинде, чо-гум-на харын Израильге ча-галтанып чаштырын оон орадаанын болган чүгте Тель-Авивтин деген илетер-теринден чогуз саавырларын алган соонда оокан мидиче эеп келген таварыга эес. Кахане ийн квартиралыг: би-разын АКШ-та, ийинги Изра-ильде, кажан хой-ниинти «лиганын» дөрбөч халдааш-кынынын чилин-биле шүгүм-чүлзө таварыга бурузунде-ле Кахане «чоокко» үедө» АКШ-тан Израильге чорур-боланын дугайын бугдеге башталдыр чараларыне да-лажы бээр чаа ычаш тава-рылга эес.

«Еврейлерин камгалаар ли-га» дээр деген, олуручук бо-луктун үлгедиглеринге хо-лобаштыр бугу дегелгине та-рал негээрзэн килеишкенин чалгым болуптун такти-кашын чамдык талааларын эле көрүрүн эргекер чүгү-лаанын сионисчи организа-циянын баштыччызын ала-ба. Калбак хой-ниинти, оон итинде АКШ-та болган ое-ке-даа чурттарда еврейлерин хой-ниинти ажаллаштыр-ган, бо «ли-ганын» кара турарында дү-жөк чүгүдиглерин чок кы-дыр инштинирин неген ту-рар. Деген, олуручук бо-лган хулуганын халдаашкы-нарын «лига» «тур па» со-мдарына белед дээр чүве-нин дугайында Раввин Каха-нени чоокта чаа кылган ме-делгиз чүгүе оон ужурунда болган. Ындыг аныжык чо-мелденген меделгездер хой-ниин-тин чүгүе улам кичээдирп болур.

Ю. КОРНИЛОВ,
СЭТА-ның
тайылбырлаччы.

АНАДЫРЬ МОСКВА-БИЛЕ ЧУГАЛАЖЫ БЕРГЕН

АНАДЫРЬ. Чукотка чар-тык ортулукту ортуанда бу-рунбуну Амгузма суурунда атоматтыг чаа телефон стан-циязы амылгалаттып эгелзэн. Станциянын бараан бооп ту-рар кижилеринин сетилин ханган: телефоннажыгга, дылгалыры кончуг эки.

Чукоткага харылааа черле-ри сөөлүг беш чыл дугу-зунда эң идеякелгил хожээ. 1965 чылда беш суурунч чы-гызында-ла телефон станция-ны турган. Ам ортууну суу-рлары шунту телефончугту-ган, дорт станцияны бирз-э-ле — атоматтыг.

Ортууну ажил-инженерин партиянын XXIII съездин-ин шиптирлерин куестеп-шаан, радио-жудуга тала-зы-биле чаа улуз аажыды-кылган. Окурт телевидение-лиг аларган, харылаанын ажилгалыгы болур аргала-

Н. ОНХОНОВ.
БУРАТ НАЦИОНАЛ УСТЬ-ОРДА ОКРУГ.

ры удаас оон-даа калба-рар — окуртта «Орбитанын» чер кырынга ажилдаар стан-цияларын тудура дооступ ту-рар. Олар ажилгалга кирерге, чүгүе төп телевидениенин дамчылгалыг көрүп болур арга бар апар эвес, харын харылаанын чоңа бедирер «чы-дузанын» саны чаа кы-вудур.

П. РЫГА.
ЧУКОГ НАЦИОНАЛ ОКРУГ.
БУРУНГУНУҢ УГУЛЗАЛАРЫ

ХАТАНГА. Хатанга райо-нуң хероженер «чуузел»-нин шиптирлерин «буузел»-ни чинки-биле хеп каастап угуулааларынч болуму тур-густунган. Булгуде согуз чүктүг кыстары негеш хеп, индиктерин каастаарын бу-рунгу уран арганыга өөрө-нип турар.

«Долганынның, невентер-нин, тасаннарынның Совет эрге-чатырга мурнууда жүк-бикни чок чорсаан. Ол угул-

БЕЛЕТКЭРИНИН КОНКУРУЗУ

СОВЕТСКИЙ СУУР. Аңаа ылаш белеткээр анык ажил-чылар конкурузу доозулган. Конкурса яди команда кир-ишкен. Советский ылаш ажил-галыгынч кып кези-ниң — Ивал Ларкин тил-лекчи болган. Беш ажил ми-лутта дугузууда оон беш ылашты кескен, найгамчык-тыг чедикшип болган!

Иркенкиниң ол ажил-галы-да эштери оон база дорайта-ваан. Советский ылаш ажил-галыны Халты-Манси нацио-нал округтун мурнакчы ажил-галыларынч бирзэн. Планннг оналдаларын үр-гүдү аажы күүсөдип турар. Оон коллектив арткен чы-

ХОВУЛАРГА АНБЫЯКТАР ХЕРЕК

АГА СУУР. «Ага ховулары дегем. Бо черге ала-эбелери-ниң чуртас чорал болган туртат турар. Ук черин ажилгалга инжиниринг алы-рында дуаа бедирер д-ш Бапкыриядан, Татариядан, Украина биле Белоруссиядан чаа чурттакчылар көп турар. Ынчамыне бо черин бугде-биле кады бистер, хоочун малчыларынч уругларга, анык ажил-инженер база каастаар, байыдар ужура-дус-бис...»

Бурут национал Ага округ-тун бугу оолдар, кыстарыга кыймылынга комсомолчу

СИБИРЬ СУУРУНДА ГАЗ

УСТЬ-ОРДА СУУР. Бурут национал Усть-Орда округтун Бохан районуун Чолаев аттыг колхозу биле Сибир-нин улуз демп-орунуң ары-алыда экиргей тайга, дегем Ангара хем чагыла берген.

Кыстар ажилдап киришкен хой кыштагалдырынга эки бе-леткенип алган. Олар хойлар-ның баш санын онча азырап кыштагалдырынга болган планнаанында хой дүк кыр-тыг алырынга ортууну хой ажилыгың бугу анык ажил-чыларынч кыйгырган.

Усть-Орда округ комитеди хойжу кыстарынч эгелзешки-нин чүдүлүг деп санаан.

Чүгүе эркен чылып бенин ортумак шкколаарынч чүгү аажы доозучузу ортууну ажил-галыларынга малчы-нар болу берген.

Б. РАБДАНОВ.
БУРАТ НАЦИОНАЛ АГА ОКРУГ.

Маадырларны алдаржыткан

ГАВАНА. (СЭТА). Каш-каш чылдар дугузууда көдөз ажил-галыда чедикшип ажилдап турар Гавана мочу-лук 6 муң аажы хероженер адалдыгыларынч доозалы Кубанын Аныкчы чоннары-нын профилгалар төлүктү теартына болган. Оларынч итинде хой хероженерин эрес-маадырларг кып-аажык дөш хүндүлөк дипломнары-биле шынаан.

Чоокка бедир-ле көдөз ажил-галыга мырнай эвеш санын хероженер ажилдап турган. Революстуг чазактын кыймылынга харылавы-шаан, куба хероженер күш-ажыкчы ажил-чорудулуга

ЧӨНГЭЗЛЕР ҮРГҮЛЧҮЛЕВИШААН

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Америя империалистеринг агрессия шериглери тайбичиында дугайында дугурулуван кар-лазы-биле үрөвшөөл, бо чылдын эгезинден бээр КВДР-га удуз чепсектиг чөңгөзле-рин идеякелгил деп, ЦТАК агентилединг дынча-дында чугаалаан. Ук дында-дыгын корей солунуларга пар-лаан. Январ 20-де америя агрессии шериглер Корей улус армиязынын демпализа-таан зонанын соңгу талазын-да таныкчы чөңгөзлерге у-лаанды болган турган деп, дындагыда айткан.

Америк империалистеринг

БАРЫННАРЫНЧ СҮЛЧЭЭЗИ

САНТЬЯГО. (СЭТА). Чили-де барын идеятерг Уаучуу чангыс эл блоктун чааан болган чурттуң президент-ни Сальвадор Альендеин чү-гүлдөр, халдар кампаныны күштөдирип турар. Чилде ажилчы чоннарын калбак массаларынч амылгал де-ниин экижидеринче углан-дырган экономиктиг, социал болган политиктиг чарал-галдар, бузулг национал ка-маарыныс чорукту чаалап алары чили деген идеятер-тин таарышас сеткил-саты-жын хайныктырп турар. Ча-ваккан чорудуп турар хем-челерин үзөринче ое кы-рынга нугулоошкындар болган күтүкшүкшүндер Чили-нин барын күштери аажык

Каирде чөвүлөс хурал

КАИР. (СЭТА). Дорт талаан федерацияныч кеижгү-дери — араб күрүсөлеринг удузгучуларыныг Каирде ажит-тыгган чөвүлөс хуралынч кирижкчилери дорт күрүсөни даштыкы херектер болган камгала министрлеринч белет-көөн чөвүлөс хуралын ажилыны хүн чурумун бирги пленаарыг хуралыга чүдүлүг деп санаан. Чөвүлөс хурал Чоокку Чоон чүктө шерип-политиктиг байдалды, а ол ыш-каш федерацияны кирижкчилери күрүсөлерин мурнушта тургустунган согулаларын чугаалажып турар.

ХЕРЭЭЖЕННЕРНИН ӨМҮНЭЭЗИНДЕН

БЕРЛИН. (СЭТА). Демократтыг херэ-эженерин Делегей федерацияныч пре-зидентиз Херта Куусенин Андже-ла Дэвинти төртүтүгөн хүнүнден бээр 27 хар-лаарына холабаштыр Демократтыг херэ-эженерин Делегей федерацияныч бак-тааган дегелгениң 95 чуртуну херэ-эжен-ер организацияларынч өмүнээзинден байырыг телеграмманы аңаа чоруткан.

Сөөк-аам ылагар чорукка, биче нацио-наларын дараалыга удуз, тайбик бо-лган социал дегелгине дөш эрес-маадыр

Америк улустун кызы

НЬ-Ю-ПОРК. СЭТА-ның кор-респондентиз Э. Баскаковтун дөмчөткөтү.

АКШ-та ону демекезине ту-рар Американын сикмоду деп алап турар эрес-маадырлар америк коммунист Андже-ла Дэвисе бо чылдын январь 25-да 21 хараар. Андже-ла Дэ-вис ол хүнү Калифорниянын кара-бакынычн өрзөшкө чааскаан уткуур ужурга та-варыжар. Негрлеринч хамаа-ты эргелери дөш идеякелгил демеке-чи-у-дур судтун кара турарын-да аажылаашкынын эрге-ча-тыргалар белеткен турар. Ынчалза-даа хорузгалтырп Андже-ла кара чааскаан мен деп бодалып турар: оон муң-муң эштери болган чангыс

3-кү арын • 1971 ч. январь 23

ЧКП ТК-ДА ЧӨВҮЛӨЛ ХУРАЛ

ПРАГА. (СЭТА). Прагага чөвүлөс хурал ЧКП ТК-нын Бирги секретары Г. Гусактын дараалажкымы-биле бооп эркен. Чөвүлөс хуралдын ажилында ЧКП ТК-нын Президиумунч кеижгүшери, Чехословакияныч Коммунистг партияныч обкомнарынч болган райкомнарынч бирги секретарлары киришкен.

ЧКП агентилединг дындакымы-биле алырга, демекез аайы-биле бугу орнаар болган организациялар ЧКП ТК-нын декабрь (1970 чыл) пленумунуң шиптирлерин буру-вүлө деткип турар дээрин чөвүлөс хуралга демекезэн. Пленумун шиптирлерин бугу партиянын чугаалажык көргөни ЧКП-нин чангыс эвин бажылааларыга дуураал тургустунушкунуң согулаларынас согулаларын шиптирлэ-ринге таарымчалыг байдаларын тургустунган. ЧКП ТК-нын шиптирлер кризисинч чылдагаларын анализтеп, партияны болган нийтидеги кризистиг байдалдан адырган ол прин-ципалдыг чорун партия база хой-ниинти эки талаагыл дөшүлүлүг алган дээрин чөвүлөс хуралга база деме-кезэн.

Чөвүлөс хуралга ЧКП ТК-нын Бирги секретары Г. Гусак чүвө чугаалаан. ЧКП ТК-нын декабрь пленумунуң шип-тирлерин амылгалга коммунистерин хүн бурудеги прак-тиктиг ажил чорудулугаында боттадыры-биле моон соң-гаар-даа күженишкенин ажилдаарынч эргекер чугула-зын ол демекезэн. Отчет-согулалыг хуралдар ТК-нын де-кабрь пленумунуң шиптирлерин боттадырырыныч чугула-уе-чадазын болур.

ПОМЕЩИКТЕР ЧЕПСЕКТИ САДЫП АП ТУРАР

САНТЬЯГО. (СЭТА). Чили-нин Каутина мочузууда улуз помещиктер — чер ээлери хан-ныч месидежикшиверин күткүп үдүдөр болган чазак-тың ылаанын, аграрлыг рефор-ма талазы-биле хемчегелеринг моондактар дөш боо-чепсек-ти садып ап турар. Христиан-демократтыг аныктар орга-низацияныч база бир удуз-тукчуу Хайме Вальдивия ол дугайын демекезэн. «Сигла» биле «Терсера» солуннары парлаан болуптун меделгел-гине оон демекезэн: боттары-ныч чөвүлөс пленаарыга чер ээлери чер чок тараа-жы-нарынч болган хөдөктерин-ниң чамдык болотеринге, ма-лүче дөр индий уттуг аймак улустарга кол кордаашкынын салып турар.

Он-он чылдар дугузууда улуз помещиктер малүче ай-мак улустарын кырып-хы-дын, оларнын черлерин эже-леп ап келген. Ам ол аймак улустар боттарынын үлөс че-лерин алыскаан болган аш, ыларангай, бүдүүлүл чору-тан начыгавышаан, ажилдап кылырынга-даа аныкы шоо-

луг эвес черлеринг ыранкы районнарыга туртат турар. Помещиктер чер хөдөзлөп алганырга авто маттарын үлөп берип, малүче аймак улустардан хунаан алган че-леринг оларга бээрин аазап турар. Ону чөвүлөс согула-га-биле — тараачылар и м н болган индеекшиверин орту-зунга ха-дунма олуружур дайымын өскүдүп үдүргөри-би-ле кылып турар.

Чер ээлери мочуза чепсек-ти месидежикшиверин бол-ган сандаргай чорукту бо-дуларып, ол дөш чазакты бу-рууладырып, депшигелгил хемчегелерин, аграрлыг рефор-маны чорударын болдурбас дөш орадажып турар.

Чөвүлөс хуралда улуз помещиктер малүче ай-мак улустарын кырып-хы-дын, оларнын черлерин эже-леп ап келген. Ам ол аймак улустар боттарынын үлөс че-лерин алыскаан болган аш, ыларангай, бүдүүлүл чору-тан начыгавышаан, ажилдап кылырынга-даа аныкы шоо-

лыг америк коммунист демеке-ли-биле ханы эп-сеткел каттыштырылаан теле-граммада илергейлзэн. «Силер кара-бакыныч камеразында хилинчестенип чыгысыраа-даа, чааскаан эвес силер. Хой миллион херэ-эженер си-леринч талааларда. Ынчанга силерге чорутнамыс байыр бедириникин моон-биле кады дегелгениң бугу черлеринч хой миллион херэ-эженерин Андже-ла Дэвинти хостар дөш база негездеи бо-лур» деп, телеграммада чугаалаан.

халдаашкының аажык кы-жанын, медезэ болган деп, олар сапат турар.

Андже-ла Дэвинти төртү-түгөн хүнүгө холабаштыр хемчегелерин кай-каш хүн-нере дугузууда чуртуну хой хоорайларыга болган университеттер төптөринге чорудар.

«Андже-ла Дэвинти деме-ке-ли — бистин янги демеке-ли-вис-тир». — Ындыг дозуун, кыймылыг бо хүнүдере эрес-маадырлыг патриотту хостар дөш шимчээшкенин ки-ри-жкчилеринин хой-хөй амер-ик хоорайларда таралып ту-рар хуудастарыда бижеэн.

Шындаа Андже-лааның — херожен негр кижинин, ком-мунистг маадырлыг амыды-

Американнарнын килеңнээшкени

НЬ-Ю-ПОРК. (СЭТА). Америк коммунистеринг «Дейли уорлд» солунунуң ажилдак-чыларыныч делегациязы СССР-ниң КНО-да доктаамал төлөзөкчи черинге чораян болган АКШ-та совет албан черлеринге чаа хамаатла-рынга удуз сионисч идеятер-теринг өскүдүп үдүргөп чөвүлөс кампаныныга хол-баштыр чааган дамычкан.

«Еврейлерин камгалаар ли-га»-биле, демократияны кам-галаар турар америк демократ-тыг албан черлеринге бол-ган организацияларже база халдап турар фашизмниң өс-кө-даа күштери-биле АКШ-тың демократтыг, тайбик амылгалдыг улауурун чүгү-дөп чүзү-даа чок дээрин силерге бурудирп тур бис деп, чаагада чугаалаан.

Сионисч хулуганнарынч дөрбөчелери «Дейли уорлд» солунуң редакциямыче хал-даан болган аңаа дүржөктө-нын турганын чаагада база сатындырган.

Амгы антисоветчи кампа-нияныч эгелзериинч мурну-да-ла «еврейлерин камгалаар лиганын» кеижгүшери реал-на кимчыларын туудуп алган, Нью-Йоркта негрлерге хал-да, боттарынын организаци-яның фашистч согулаларын көргөдип турган деп, чаагада демекезэн.

«СССР-ниң билчиринче бо-лган тайбик, демократтыг дегелгине болган тайбик догмунашкыныч улауурун ажил-чорудулуга америк улустун кайы хире бели-би-ле үлөсөп турарын билр бис.

СССР-ниң төлөзөкчилерин дорамалаашкыныч шиптирли-гине буруу шалп турары-ныч СССР-ниң КНО-да док-таамал төлөзөкчи черин да-мычтыр совет улуска меде-лээрин бугу күзөп тур бис»

Айымал чок чоруктун күштери ам «идеякелгил шава-р хал-даашкынын» чорудар апар дээрин солуннар демекезэн. Бо чаа тактианы амылгалга боттадырып турарын кон-тролдаары-биле алган камгала министр Карингтон чоокку үедө Олстерге чөдө бээр.

Соңу Ирландияда барын ботуктер деген үлгедиглерин күштөдөр дугайында шиптирлин өөршүк-биле уткан. Барын ботуктерин удузгучулар Крейг биле Уест чо-гум-на килдиг политиканы алган чазактан болган «Олстер-тин эрге-чатыргаларында чедип алырын үргүлчү туркуз келген бис деп меделгэн дээрин «Файвнинг тайме» солун дындаккан.

Американыч Каттышкан Штаттарынч депшигелгил хой-ниинтин дайыга удуз америк шимчээшкенин көс-кү ажилдакчы, коммунист Андже-ла Дэвисе хамаарын-тыг судтун кара турарында деген ажилдаашкынын шиптирлуг удузланып ту-рар.

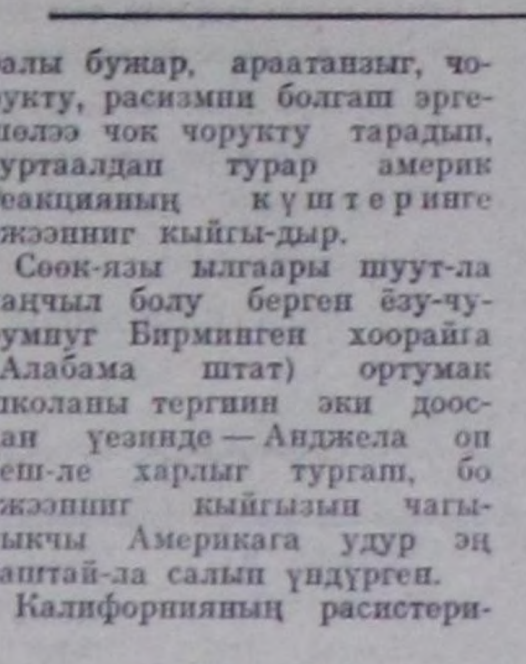
ЧУРУКТА: Дейтройттун аныктары Андже-ла Дэвисе хамаарыштыр судтун кара турарында деген ажилдаашкынын чыкаалында.

СЭТА-ның телефотоу.

ажыктарыга оон бердинин чоруду дөш эркен, күлүтү-р-ниң дайыныны оон комму-ниске орошол көрүсүп. Университеттен ону сыгырып үндүргөн. Истелген феде-ралдыг бюрозунуң агентилери Нью-Йоркта ону тудуп хоруг-даан, а Нью-Йорктун суд эрге-чатыргалары ону Калифор-нияныч эрге-чатыргаларынч кичи-аспаанга сүзүктү-биле шилчигип берген. Фактылар-га чоруптур коммунист кыс-ты чорудукчу чорукка кириш-кен деп, полицияныч меге-леп чогадып алган бурууда-ла дегелгенин даураар судтаар

Шындаа болган чөнтүг чо-рук дөш демекездин чанын-сыйын чок үлгөргөжөөн көргөскөн Андже-ла Дэвин-ти камгалаар дөш бугу депши-гелгил Американың бугу дегел-гейин хой-ниинтиин бугу демекезине турарынч ужу-ру-даа ол Андже-ла Дэвинти төртүтүгөн хүнү «Андже-ла Дэвинтен холун ырат». «Эрес-маадырлыг коммунисте — хосталга» деп дозулар-биле Каттышкан Штаттарга деме-кезээр деп турар.

Ажыкчы чоннарынч эрге-

Ажыкчы чоннарынч эрге-

